

בענין עכו"ם שהפריש

איתא בגמרא (קידושין מא:): "אלא אתם גם אתם למה לי. מיבעי ליה לכדרכי ינאי, דא"ר ינאי גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית. הא למה לי קרא מדרכי חייא בר אבא א"ר יוחנן נפקא, דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט מיד בעלה של אשה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין. איצטריך ס"ד אמינא עבד דלאו בר היתירא הוא כלל אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה, דתנן העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה, אימא שליח נמי עביד קמשמע לן".

וצע"ק בשו"ט הש"ס ודקארי לה מאי קארי לה, הא משנה מפורשת היא בעכו"ם שהפריש דתרומתו תרומה.

ועוד קשה, דהנה יעויין ברש"י (ד"ה תרומתן תרומה) שכתב "ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע ומירוה עכו"ם אינו פוטר מן התרומה וכו'". למה ליה לרש"י לאוקמי בהכי דאין קנין. דלמא יש קנין, ומיירי שגדל בידי ישראל וחזר העכו"ם ולקחה ממנו באופן דליכא פטור לקוח, וכמו שכתבו התוס' (ד"ה העובד כוכבים). והיה אפשר לצייר גם באופן אחר וכמו שכתב הרמב"ן בחדושיו על אתר, "ואפשר לומר לעולם יש קנין והכא כגון שהביאה שלישי ברשותו של ישראל ומכרה לנכרי ולעולם מרוח הנכרי פוטר והכא במאי עסקינן כגון שהקדימו בשבלים". והשתא צ"ע גם כן בדעת התוס' למה מיאנו בציוור הרמב"ן. ודלמא יש לומר דאה"נ דמודו, וחדא מתרי נקטי. ודוחק קצת.

עוד צ"ע בדברי רש"י במה שכתב בתחלת הדבור תרומתן תרומה ל"אסר לזרים", דאטו אנן מי לא ידעינן שהתרומה אסורה לזרים. וצ"ע.

והנראה שרש"י סובר דמאי דקיי"ל שהעכו"ם יכול להפריש ותרומתו תרומה היינו דוקא אם נטבלה ונתחייבה בתרו"מ בתורת תבואת עכו"ם. ר"ל, עכו"ם מצי להפריש תרומה מתבואה דאית בה חלות שם טבל עכו"ם, אבל אין העכו"ם יכול להפריש מטבל ישראל.

ובאמת גם התוס' מסכימים ליסוד זה, אלא דבהכי פליגי. לשיטת רש"י, מכיון דאיכא שני מחייבים ושתי שעות חובה לתרו"מ – הבאת שליש ומרוח – בכדי שיחשב טבל עכו"ם בעינן תרוייהו ביד עכו"ם, והוא שהכריחו לרש"י לפרש שהתנא סובר אין קנין. ואילו לדברי התוס' גם אם היתה הבאת שליש ביד ישראל מכיון שאין החיוב נגמר וחל עד שעת מרוח אם אך היתה התבואה שייכת אז לעכו"ם, שפיר חל בה חלות שם תבואת עכו"ם, ומצי עכו"ם להפריש. אבל אם לא נגמרה מלאכתו ברשות עכו"ם, לית בה חלות שם טבל עכו"ם ולא מצי העכו"ם להפריש ממנה. והוא שמיאנו התוס' בציור הנ"ל של הרמב"ן.

והנה אם כי בהשקפה ראשונה הדברים נראים מאד מחודשים, כד נעיין יש להטעימם. דהנה קיי"ל דהפקר פטור מתרו"מ. הרי שבעלות הוי חלק מהמחייב של תרו"מ, והגורם לחלות שם טבל. ובסוגיין לדעת רש"י ותוס' מבואר עוד דאיכא חלות שם מפורטת של טבל עכו"ם.

ויסוד לזה דאיכא חלות שם טבל עכו"ם מהא דאיתא בבכורות (יא). "אמר רבי שמואל בר נתן אמר רבי חנינא הלוקח טבלים ממורחין מן העובד כוכבים מעשרן והן שלו ... דאמר ליה קאתינא מכח גברא דלא מצית אישתעויהי דינא בהדיה ... דא"ר יהושע בן לוי מנין ללוקח טבלים ממורחין מן העובד כוכבים שהוא פטור מתרומת מעשר שנאמר 'ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל' טבלים שאתה לוקח מבני ישראל אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן, טבלים שאתה לוקח מן העובד כוכבים אי אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן". הרי דמשונה דין טבל עכו"ם מטבל ישראל שאין מעשר ראשון ותרומת מעשר ניתנים לכהן וללוי. הרי דאיכא חלות שם טבל עכו"ם, ובסוגיין מבואר עוד נ"מ דטבל עכו"ם, והיינו דדוקא מיניה מצי עכו"ם להפריש, וכמו שנתבאר.

ובאמת דברינו מפורשים להדיא בדברי התוס' רי"ד בסוגיין, שכתב (ד"ה הואיל) "נראה לי דוקא בדנפשיה שגדל בשדהו, אבל אם קנה טבל מישאל אינו רשאי לתורמו הוא אלא ישראל הקונה ממנו".

ולאור דברינו מיושבת הקושיא שהקשינו לעיל ודקארי לה מאי קארי לה, די"ל שהמקשה היה סבור דמכיון שעכו"ם אינו יכול להפריש מטבל ישראל ע"כ חשיב אינו בתורת לגבי תרומת וטבל ישראל, והש"ס דדחי לסברת המקשה

מסיק שמ"מ נחשב בתורת הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה כלומר בתרומה מטבל עכו"ם.

אמנם, הנה בירושלמי תרומות (ג:ה) איתא "תרומת הנכרי מדמעת. ר"ש פוטר. א"ר זעירא אמרה קומי רבי אבוהו בשם רבי יוחנן מה פליגין בתרומת גורנו אבל גוי שלקח מפירות ישראל אף ר"ש מודה. א"ל ר' אבהו בשם רבי יוחנן היא המחלוקת". הרי דלפי הירושלמי הו"א דר"ש פוטר דוקא בטבל עכו"ם ולא בטבל ישראל, והוא היפך דברי הראשונים שנתבארו לעיל. אכן יש להעיר דהנה בירושלמי שם נמי מבואר דר"ש לא פליג אלא לענין חיוב חומש ודמוע, אבל מודי דהפרשת גוי הויא הפרשה, ודלא כהבבלי, וכמו שהעיר בחי' הגרי"ז לתמורה (ג.), עיי"ש. ואם כי ענין אחר הוא, מ"מ חזינן שהבנה אחרת היתה לירושלמי בסוגיין, והראשונים בדבריהם נטו אחר סוגיין בבבלי, ודברינו דלעיל שרירים וקיימים, בעזה"י.

ומש"כ רש"י תרומתן תרומה ליאסר לזרים, י"ל ע"פ הסוגיא בבכורות הנ"ל דכוונתו שאין תרומת העכו"ם נתנת לכהן.